

Sygn. akt IV CSK 72/16

POSTANOWIENIE

Dnia 18 sierpnia 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Monika Koba

w sprawie z powództwa Wspólnoty Mieszkaniowej Nieruchomości nr (...) przy ulicy D. w E. przeciwko M. T. o zezwolenie na sprzedaż lokalu w drodze licytacji, na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 18 sierpnia 2016 r., na skutek skargi kasacyjnej pozwanej od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 21 kwietnia 2015 r., sygn. akt I ACa (...),

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2) nie obciąża pozwanej kosztami postępowania kasacyjnego,**
- 3) przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w (...) na rzecz adwokata A.P. kwotę 1.800 (jeden tysiąc osiemset) złotych powiększoną o należny podatek od towarów i usług tytułem kosztów pomocy prawnej udzielonej pozwanej z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze kasacyjnej okoliczności uzasadniające jej przyjęcie do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową, lecz działa w interesie publicznym, wyjaśniając istotne zagadnienia prawne, dokonując wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości, bądź usuwając z obrotu prawnego orzeczenia wydane w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwe.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca oparła na przesłankach uregulowanych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c.

W judykaturze Sądu Najwyższego utrwalił się pogląd, iż wskazanie przyczyny określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. nakłada na skarżącego obowiązek przedstawienia zagadnienia o charakterze abstrakcyjnym wraz z argumentami prowadzącymi do rozbieżnych ocen prawnych, wykazania, że nie zostało ono rozstrzygnięte w dotychczasowym orzecznictwie, a wyjaśnienie go ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia tej konkretnej sprawy, ale także innych podobnych spraw, przyczyniając się do rozwoju prawa. Nie istnieje przy tym potrzeba wykładni przepisów prawa ani nie występuje w sprawie istotne zagadnienie prawne, jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii tego zagadnienia prawnego lub wykładni przepisów i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11, z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151, z dnia 23 listopada 2010 r., II CSK 344/10, nie publ., z dnia 23 marca 2012 r., II PK 284/11, nie publ.).

Zdaniem skarżącej w sprawie występują zagadnienia prawne odnoszące się do treści art. 16 ustawy z dnia 24 czerwca 1994 r. o własności lokali (tekst jedn.:

Dz. U. z 2015 r., poz. 1892; dalej: „u.w.l.”.), a sprowadzające się do odpowiedzi na pytanie, czy rozwiązanie przewidziane w tym przepisie, w sytuacji gdy dla ochrony własności nieruchomości sąsiednich służyć mogą przewidziane prawem środki łagodniejsze i niegodzące w prawo własności, a nadto gdy ingerencja w sferę uprawnień właścicielskich dotyczy osoby w podeszłym wieku, chorej i niezaradnej życiowo jest naruszeniem zasad współżycia społecznego, a także, czy uwzględnienie żądania pozwu przewidzianego w art. 16 u.w.l. i dotyczącego sprzedaży wyłącznie prawa własności lokalu wyodrębnionego w rozumieniu art. 3 ust. 1 u.w.l. uprawnia sąd do orzekania również o udziale w nieruchomości wspólnej oraz w udziale w prawie wieczystego użytkowania działki bez naruszenia art. 321 k.p.c.

Przepis art. 16 u.w.l. był przedmiotem wykładni zarówno w wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 29 lipca 2013 r., SK 12/12, OTK-A 2013/6/87 jak i w orzecznictwie Sądu Najwyższego (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 27 sierpnia 2015 r., III CZP 42/15, Biuletyn Sądu Najwyższego 2015, nr 8, s. 7; wyroki Sądu Najwyższego z dnia 16 czerwca 2009 r., V CSK 442/08, nie publ.; z dnia 13 lutego 2014 r., V CSK 170/13, Prokuratura i Prawo - wkładka 2015, nr 5, s. 57). Sąd Najwyższy odnosił się również do zagadnienia dotyczącego uprawnienia z art. 16 ust. 1 u.w.l. w kontekście nadużycia prawa podmiotowego, wskazując, iż skoro strona uporczywie uchyla się od określonego obowiązku, to w takiej sytuacji odmowa udzielenia drugiej stronie ochrony utwierdziłaby ją w przekonaniu o słuszności takiego postępowania, co z punktu widzenia art. 5 k.c. - jest nie do zaakceptowania (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 lutego 2013 r., I CSK 480/12, nie publ.). Sąd Najwyższy prezentuje konsekwentnie pogląd, iż zasady współżycia społecznego w rozumieniu art. 5 k.c. są pojęciem pozostającym w nierozłącznym związku z całokształtem okoliczności danej sprawy i w takim całościowym ujęciu wyznaczają podstawy, granice i kierunki jej rozstrzygnięcia w wyjątkowych sytuacjach, które przepis ten ma na względzie. Dlatego dla zastosowania art. 5 k.c. konieczna jest ocena całokształtu szczególnych okoliczności danego wypadku w ścisłym powiązaniu nadużycia prawa z konkretnym stanem faktycznym (por. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 22 listopada 1994 r., II CRN 127/94, nie publ. i z dnia 2 października 2015 r.,

II CSK 757/14, nie publ.). Bogactwo stanów faktycznych, implikujące niuansowanie oceny prawnej w zakresie możliwości kwalifikowania postępowania wspólnoty jako nadużycia prawa podmiotowego, w tego rodzaju sprawach przez sądy powszechne, nie stanowi problemu prawnego powstałego na tle konkretnych przepisów prawa, których rozstrzygnięcie niezbędne dla sprawy, stwarza realne i poważne trudności, przekraczające poziom występujący zwykle w przypadku każdego procesu decyzyjnego sądu orzekającego w konkretnej sprawie. W konsekwencji stosowanie klauzuli generalnej z art. 5 k.c. pozostaje domeną sądów *meriti*, a Sąd Najwyższy w postępowaniu kasacyjnym, mógłby zakwestionować oceny tych sądów, gdyby były rażąco błędne i krzywdzące. W sprawie, tak nie jest, skoro z ustaleń sądów wynika, iż skarżąca od ponad dziesięciu lat, zaspakajając swoje potrzeby mieszkaniowe w budynku wielorodzinnym, gromadzi w swoim lokalu duże ilości odpadów powodując odór uciążliwy dla osób przebywających w sąsiednich mieszkaniach i powodując pojawianie się w nich insektów. Jednocześnie ignoruje kierowane do niej od wielu lat wezwania mimo, że jest prawidłowo zorientowana w swojej sytuacji i zdolna do kierowania swoim postępowaniem. Formułowane przez skarżącą zagadnienia prawne, akcentujące możliwość stosowania łagodniejszych form oddziaływania na właściciela oraz podeszły wiek, chorobę i niezaradność życiową odbiegają od poczynionych przez sądy *meriti* ustaleń faktycznych, z których wynika, wieloletni brak reakcji na kierowane do skarżącej wezwania o zakaz naruszeń oraz jej samodzielność i możliwość kierowania swoim postępowaniem. Tymczasem problem, którego wyjaśnienie byłoby konieczne dla rozstrzygnięcia danej sprawy, musi być sformułowany na bazie wiążącego Sąd Najwyższy stanu faktycznego (art. 398¹³ § 2 k.p.c.), nie może być zatem modyfikowany lub uwzględniany jedynie wybiórczo, na potrzeby sformułowania wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania. Zauważenia również wymaga, iż Sąd Najwyższy dokonał już wykładni art. 16 u.w.l. w związku z art. 5 k.c. uchylając wyrok Sądu drugiej instancji, wyrokiem wydanym w sprawie IV CSK 132/13, nie ma zatem podstaw by czynić to po raz kolejny, bez istotnego powodu, a takiego we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania nie wskazano.

Również przedstawione przez skarżącą uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania odnośnie zagadnienia dotyczącego naruszenia

art. 321 k.p.c. nie zawiera takiej argumentacji jurydycznej, przy pomocy, której wykazałaby ona możliwość wystąpienia odmiennych ocen prezentowanego problemu, zwłaszcza, że art. 3 ust. 1 u.w.l. w zakresie wskazanym przez skarżącą doczekał się już wykładni w orzecznictwie (por. uchwały Sądu Najwyższego z dnia 9 czerwca 2005 r., III CZP 33/05, OSNC 2006, nr 4, poz. 62; z dnia 28 września 1995 r., III CZP 127/95, OSNC 1996, nr 1, poz. 12; postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 9 lipca 2009 r., III CSK 348/08, OSNC-ZD nr A/2010 poz. 15; z dnia 16 czerwca 2004 r., III CK 99/03, nie publ.; z dnia 17 czerwca 1999 r., I CKN 386/98, OSNC 2000, nr 2, poz. 26).

Granice żądania w rozumieniu art. 321 k.p.c., w kontekście podnoszonym przez skarżącą również były przedmiotem wypowiedzi Sądu Najwyższego (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 2 kwietnia 2008 r., III CZP 23/08, OSNC 2009, nr 6, poz. 77; wyroki Sądu Najwyższego z dnia 17 lutego 2016 r., III CSK 148/15, nie publ.; z dnia 6 listopada 2015 r., II CSK 56/15, nie publ.; z dnia 23 lipca 2015 r., I CSK 549/14, nie publ.; z dnia 3 lipca 2015 r., IV CSK 236/15, nie publ.; z dnia 25 czerwca 2015 r., V CSK 528/14, nie publ.; z dnia 2 października 2014 r., IV CZ 55/14, nie publ.). W judykatach tych przyjęto, iż ogólna zasada wyrokowania, w myśl, której sąd jest związany żądaniem pozwu, nie może być stosowana formalistycznie. W sytuacji, gdy treść żądania jest sformułowana niewłaściwie, niewyraźnie, nieprecyzyjnie, Sąd korygując brzmienie żądania w sentencji wyroku na formułę, która w sposób nie budzący wątpliwości odpowiada rzeczywistym intencjom powoda i mieści się w ramach podstawy faktycznej powództwa nie narusza art. 321 k.p.c.

Z kolei oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance uregulowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wymaga wykazania niewątpliwej, widocznej *prima facie*, bez konieczności głębszej analizy, sprzeczności orzeczenia z zasadniczymi i nie podlegającymi różnej wykładni przepisami albo jego wydania w wyniku oczywiście błędnej, widocznej bez głębszej analizy prawniczej wykładni lub niewłaściwego zastosowania prawa. Natomiast skarżący przedstawiając jako okoliczność uzasadniającą rozpoznanie skargi kasacyjnej „oczywiste naruszenie prawa” powinien wykazać kwalifikowany charakter tego naruszenia (por. m. in.: postanowienia Sądu Najwyższego z dnia

8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004, nr 6, poz. 100, z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49, z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004, nr 6, poz. 100; z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49, z dnia 27 kwietnia 2006 r., I CZ 15/06, nie publ., z dnia 29 listopada 2007 r., II CSK 460/07, nie publ., z dnia 18 czerwca 2008 r., III CSK 110/08, nie publ., z dnia 2 grudnia 2011 r., III CSK 31/11, nie publ.).

Skonfrontowanie rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji z uzasadnieniem wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie pozwala na stwierdzenie, by skarga kasacyjna była oczywiście uzasadniona w wyżej wskazanym rozumieniu. Skarżąca dopatrywała się oczywistej zasadności skargi w naruszeniu art. 378 § 1 k.p.c., wobec niedostatecznego rozważenia lub pominięcia przez Sąd drugiej instancji zarzutów apelacji. Jednak nie zawarła takich argumentów, które wskazywałyby na jakiegokolwiek kwalifikowane naruszenie prawa procesowego, a porównanie uzasadnienia wniosku z uzasadnieniem zaskarżonego wyroku nie pozwala na stwierdzenie, by skarga kasacyjna była oczywiście uzasadniona, z uwagi na braki uzasadnienia, mające skutkować niewywiązaniem się przez sąd drugiej instancji z obowiązku rozważenia zarzutów apelacji.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji (art. 398⁹ § 2 k.p.c.) o kosztach postępowania kasacyjnego orzekając na podstawie art. 102 w zw. z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c. oraz § 12 ust. 4 pkt 2, § 6 pkt 6, § 19 i § 2 ust. 3 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. z 2013 r., poz. 461, z późn. zm.) w zw. z § 22 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U. z 2015 r., poz. 1801).